

PÁSZTOR EMESE JÚLIA

A Független Rendészeti Panasztestület 215/2012. (VI. 19.) számú állásfoglalásának ismertetése

I.

Súlyos alapjogsértést állapított meg a Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) azon kiskorú panaszos törvényes képviselője útján előterjesztett beadványának tárgyában, akit tanítási időben, megbilincselve állítottak elő iskolájából a rendőrök.

A panaszos a sérelmezett eseményekről a következőképpen számolt be beadványában. A kifogásolt rendőri intézkedésre vélhetően egy korábbi, az előállítás helyéül szolgáló iskolában történt incidens szolgáltatott alapot, amelynek fiatalkorú sértettje édesanyja társaságában feljelentést tett az érintett rendőrörsön. A panaszossal és társaival szemben a feljelentés nyomán csoportos garázdaság és személyi szabadság megsértése miatt indult büntetőeljárás. A panaszbeadvány kitért rá, hogy a feljelentés megtételének időpontjában az iskola két pedagógusa hallotta, ahogyan rendőrök a sértettől roma származása felől érdeklődtek. Amikor a rendőrök kérdésére a sértett roma származásúnak vallotta magát, a rendőrök közölték, hogy „példát fognak statuálni”, amit azzal indokoltak, hogy „nem elég, hogy az általános iskolában is verik a gyerekeket, most már a cigány iskolában is verik egymást”.

Az intézkedés napján délelőtt 9 óra 45 perc körül nyolc-tíz rendőr érkezett az iskola épületébe. Egyikük kint maradt az udvaron, míg egy társa a bejárati ajtónál várakozott. Három-négy rendőr az oktatási intézmény vezetőjét kereste, és négy szemkört szerettek volna vele beszélni. Miután erre lehetőséget kaptak, a tanárnővel egy üres teremben közölték, hogy a korábban történt események kapcsán négy diákot szeretnének kihallgatni. A tanárnő próbálta elmondani a rendőröknek, hogy a gyermekek kiskorúak, tankötelesek, és iskolaidő van – egyúttal kérte a rendőröket, hogy ne azonnal

vigyék el őket. Kérdezte, hogy a szülőket értesítették-e, mert nem lehet kiskorút törvényes képviselő nélkül kihallgatni. A rendőröknek erre mindössze az volt a válaszuk, hogy ez „hatósági intézkedés, jogilag el van intézve”. A rendőrök a pedagógusnak semmiféle határozattal, idézéssel nem igazolták, hogy hova viszik a négy gyereket.

A rendőrök megvárták, amíg becsöngetnek, majd elküldték a tanárnőt a jelen ügy tárgyát képező panasz 16 éves előterjesztőjéért. Mire kijöttek, a lány 17 éves társát már bilincsben vitték el. A panaszostól megkérdezték a rendőrök, hogy ő-e a keresett személy. A kislány mondta, hogy igen, és erre azonnal meg is bilincselték. A panaszost erősen megfogták – elmondása szerint rángatták – és úgy vitték ki az épületből. Másik két társa esetében annyiban volt más a rendőri intézkedés menete, hogy egyiküket csak bilincsben kísérték, és nem vezették, a másik lány pedig – mivel a rendőröknél nem volt több bilincs – ellenállás nélkül megvárta, amíg egy újabbat hoztak, majd őt is elvitték. A panaszbeadvány hangsúlyozza, hogy egyik gyermek sem ellenkezett a rendőri intézkedés során, még a kezüket is önként tartották a bilincselő rendőrnek. A panaszbeadvány utalt rá, hogy a történetről az iskolában felszerelt kamera felvételt készített.

Ezt követően a gyermekeket az érintett rendőrkapitányságra állították elő. Egy mikrobuszban vittek két gyereket öt rendőr kíséretében, a másik kettőt pedig külön autókban szállították a kapitányságra.

Az úton a rendőrök a roma diákokat oktató iskoláról érdeklődtek a gyerekektől, melynek fenntartója egy buddhista vallási közösség. A rendőrök kérdései a következőkre irányultak: valóban van-e az iskolában tanítás, milyen tanárok vannak, szoktak-e dolgotat írni, és van-e az iskolában Buddha-szobor.

Időközben kiderült, hogy sem a gyerekeknek, sem a szülőknek nem küldtek semmiféle értesítést vagy idézést arról, hogy a gyerekeket kihallgatásra vinnék. Néhány gyerek elfutott az iskolából szólni az érintett szülőknek, akik így tudták meg, hogy gyermekeik a rendőrségen vannak. Közel egy óra telt el úgy, hogy a diákok törvényes képviselő és védő nélkül voltak a rendőrkapitányságon. Amikor a panaszos és társai a kapitányságra értek, levették róluk a bilincset, elvették mindenüket, és fogdába zárták őket.

A panaszost először védő és szülő jelenléte nélkül kezdték el kihallgatni, majd bejött egy rendőr, és szólt, hogy hagyják abba, így a kihallgatást nem fejezték be. A panaszos másodsorra már törvényes képviselőjével ment be a kihallgatásra, azonban védő egyáltalán nem volt jelen. A kihallgatásról jegyzőkönyv nem készült, a gyermekek pedig nem emlékeztek arra, hogy ugyanazt kérdezték-e tőlük a rendőrök. A kihallgatás után a panaszost két társával együtt szabadon bocsátották.

A panaszbeadvány szerint a bilincshasználatnak az Rtv.-ben¹ rögzített feltételei nem álltak fenn, ezért a kényszerítő eszköz alkalmazása jogellenes, így alapjogot

sértő is volt. A kamerafelvételek a beadvány szerint egyértelműen igazolják, hogy a panaszos és társai minden ellenállás, erőszakos magatartás, szökési kísérlet, vagy önkárosító magatartásra tett kísérlet nélkül vetették alá magukat a kényszerítő eszköz alkalmazásának. A bilincs jogellenes alkalmazása megvalósította a panaszos emberi méltóságához, magánszférájához, valamint egyenlő bánásmódhoz való jogának sérelmét. A panaszbeadvány szerint egyúttal az Rtv. 13. § (2) bekezdésében rögzített részrehajlásmentes intézkedés kötelezettségét is sértette az intézkedés, hiszen a rendőrök viselkedése, valamint a feljelentés alkalmával a rendőrkapitányságon a rendőrök részéről elhangzott kijelentések valószínűsítik, hogy a panaszosokkal szemben vélt roma származásuk miatt történt a jogellenes bilincshasználat.

A panaszbeadványhoz csatoltan a Testület kézhez kapta K. A., az iskola telepvezetőjének aláírt nyilatkozatát, melyben tanúsította, hogy a panaszbeadványban az iskolában, valamint a rendőrkapitányságon történtekkel kapcsolatban leírtak megfelelnek a valóságnak. Az iskola egyik tanára hasonlóképpen nyilatkozott a rendőrkapitányságon történeteket illetően.

A Testület tájékoztató levélben kérte a panaszbeadvány előterjesztőjét a panasz pontosítására. A panaszos képviselője levelében a tényállást kiegészítve elmondta, hogy a rendőrkapitányságra való beszállításakor a panaszos nem a mikrobuszban ült, hanem egy rendőrautóban, három rendőr társaságában. A panaszost délelőtt 10 órakor kísérték be a rendőrségre, és délután 3-kor távozott törvényes képviselőjével együtt. A panaszos képviselője ezen túlmenően beszámolt róla, hogy kaptak igazolást a személyi szabadság korlátozásáról, azonban az igazoláson rosszul szerepel az intézkedés végének időpontja. Ezt a törvényes képviselő elmondása szerint csak jóval az intézkedést követően vette észre. Az igazolás másolatát panasz-kiegészítéséhez csatolta. A törvényes képviselő a Testület tudomására hozta, hogy a szóban forgó intézkedésről készült 4 perc 53 másodperc hosszúságú videofelvételen a lányával szemben foganatosított intézkedés 00.00-tól 00.40-ig tart.

A beadványban hivatkozott videofelvételt a Testület megtekintette. A felvételen kivehető, hogy több rendőr körüláll egy fiatal lányt. A lány és a rendőrök beszélgetnek, majd a panaszos önként nyújtja kezeit a rendőrök felé, olyan helyzetben, mint ha a bilincs felhelyezését kívánná elősegíteni. A felvételen maga a bilincselés nem látszik, mivel a rendőrök körbeállják a panaszost. Ellenállást a panaszos egyáltalán nem tanúsít, szökést nem kísérel meg, a felvételen szereplő valamennyi személy mozgása nyugodt. A fiatal lányt két rendőr elvezeti, két oldalán állva lekísérik a lépcsőn. A felvételen testi kényszer alkalmazása nem látható, és nem tapasztalható az sem, hogy az intézkedést foganatosító rendőrök a panaszost lökdösnék.

¹ 1994. évi XXXIV. törvény a Rendőrségről (a továbbiakban: Rtv.).

II.

A panaszos által előadott sérelmek kapcsán a Testületnek mindenekelőtt abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az Rtv. rendelkezései értelmében a beadvány vizsgálatára rendelkezik-e jogszabályi felhatalmazással. Ennek keretében a Testület értékelt, hogy a panaszt arra jogosult terjesztette-e elő, illetve, hogy a rendőr magatartásának vizsgálatára hatásköre kiterjed-e.

A konkrét esetben a rendőrségi iratokból megállapítható volt, hogy a panaszos a sérelmezett események idején 14. életévét már betöltötte, 18. életévét azonban még nem. A panaszos tehát a sérelmezett események idején a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény értelmében korlátozottan cselekvőképesnek minősült. Tekintettel arra, hogy az Rtv. 92. §-ának (3) bekezdése² kifejezetten felhatalmazza a törvényes képviselőt arra, hogy a korlátozottan cselekvőképes személy helyett a panaszeljáráásban eljárjon, a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszt arra jogosult személy terjesztette elő, ezért az ügyben érdemi vizsgálatot folytatott le.

A Testület vizsgálati jogkörét illetően megállapította, hogy a panaszos büntető-eljárás keretében elvégzett kihallgatása olyan kérdéskör, amely a Be.³ hatálya alá tartozik. Ennek okán a Testület nem jogosult annak jogszerűségét értékelni, hogy a panaszos kihallgatásán nem volt jelen védő, és első alkalommal a törvényes képviselő távollétében kezdték meg kihallgatását.⁴

Ugyanakkor a panaszos előadása és a rendőrség által rendelkezésre bocsátott iratok alapján a Testület értékelt a panaszos előállításának jogalapját és arányosságát, az előállításról kiállított igazolás tartalmát, a panaszos megbilincselését, a kényszerítő eszköz alkalmazásának esetleges részrehajló jellegét, a panaszossal szemben alkalmazott testi kényszer jogszerűségét, valamint a hozzátartozók értesítésének megtörténtét. A rendelkezésre bocsátott dokumentumok tartalmát és a panaszos előadását összevetve a sérelmezett események kapcsán állásfoglalásában az alábbi megállapításokat tette.⁵

² Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”. A (3) bekezdés értelmében az (1) bekezdésben meghatározott esetekben a cselekvőképtelen személy helyett törvényes képviselője jár el, korlátozottan cselekvőképes személy helyett törvényes képviselője vagy meghatalmazottja is eljárhat.

³ 1998. évi XIX. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.).

⁴ Ezen sérelmek tekintetében a Be. 196. §-a biztosítja a megfelelő jogorvoslati lehetőségeket.

⁵ A Testület eljárását az intézkedés idején hatályos jogszabályi rendelkezéseket alapul véve folytatta le.

A Testület érdemben elsőként azt értékelte, hogy jogszerűen állították-e elő a panaszost iskolájából, azaz a megfelelő jogalap birtokában és az arányosság követelményének szem előtt tartásával foganatosították-e az intézkedést. Az iratok áttanulmányozása során a Testület megállapította, hogy a panaszos előadása, és a rendőrségről beérkezett iratok között nem volt ellentmondás az előállítás helyszínét és időpontját illetően.

Az Rtv. 33. § (1) és (2) bekezdése taxatív sorolja fel az előállítás okait, amelyek közül az előállítás végrehajtásáról szóló jelentésben (valamint valamennyi egyéb rendőrségi dokumentumban) az intézkedő rendőrök a panaszos előállítása indokaként az Rtv. 33. § (2) bekezdésének b) pontját jelölték meg. Ezen rendelkezés értelmében a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható. Tekintettel arra, hogy a hatáskörére vonatkozó jogszabályi rendelkezések értelmében⁶ a Testület nem jogosult a büntetőjogi felelősség vizsgálatára, az intézkedés kapcsán az adott cselekményért egyébként fennálló büntetőjogi felelősség kérdésében való állásfoglalás nélkül azt vizsgálta, hogy az adott esetben fennállt-e olyan fokú gyanú, amely elégséges jogalapot szolgáltatott az intézkedéssel megvalósult jogkorlátozásra. A rendőrség tájékoztatása szerint a panaszos előállítása bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt vált indokolttá, célja pedig az volt, hogy a panaszost gyanúsítottként hallgassák ki. A panaszbeadvány a rendőrségi dokumentumokkal megegyező módon egy az iskola épületében korábban történt „incidensre” utalt, melynek fiatalokú sértettje feljelentést tett az érintett rendőrkapitányságon. A beérkezett dokumentumok alapján a Testület megállapította, hogy a szóban forgó bűncselekménnyel kapcsolatban lefolytatott nyomozás során négy gyanúsítottat sikerült beazonosítani, köztük a panaszost is. Ezért a Testület elfogadta azt a rendőrségi álláspontot, hogy a panaszossal szemben fennállt a bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja, amelyre figyelemmel az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja kellő jogalapot biztosított előállítására.

Ugyanakkor az Rtv. 33. § (2) bekezdés b) pontja csupán lehetőséget teremt az előállításra és az adott esetben a rendőrség diszkrecionális jogkörébe tartozik annak eldöntése, hogy valóban feltétlenül szükséges-e annak foganatosítása. Azon kérdés megítéléséhez, hogy a rendőrség megalapozottan döntött-e a panaszos előállítása mellett, az Rtv. 15. §-ában előírt arányossági követelmény⁷ ad eligazítást.

⁶ Rtv. 92. § (1).

⁷ A rendelkezés értelmében „a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával”, továbbá „több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintette a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár”.

A rendőrség tájékoztatása szerint nyomozástaktikai okai voltak annak, hogy a feltételezett elkövetőket tanítási időben, egyszerre állították elő az iskolából. A kapitányságvezető által kifejtettek szerint, mivel a gyanúsítottakat az ügyben korábban még nem hallgatták ki, a legcélravezetőbb az volt, hogy – az összebeszélés megakadályozása érdekében – a választott módon állítsák elő őket.

A rendelkezésre álló iratok alapján a Testület tényként rögzítette, hogy a sértett még a bűncselekmény elkövetésének napján, a rendőri intézkedést 10 nappal megelőzően tette meg feljelentését. Az érintett városi rendőrkapitányság a feljelentés megtételének másnapján hatáskör hiányában a feljelentés áttételéről határozott, azonban két nappal később a megyei rendőrkapitányság az ügyet visszautalva, mégis a városi rendőrkapitányságot bízta meg a nyomozás lefolytatásával. A kapitányságvezető tájékoztatása szerint az ügy iratai a kapitányságra csak napokkal később érkeztek meg – ezt követően az intézkedés foganatosítására haladéktalanul sor került.

A Testület az előállítás indoka kapcsán azon kérdést vizsgálta, hogy a kitűzött cél, az összebeszélés megakadályozása tükrében arányban álltak-e egymással az előállítástól várható előnyök, valamint a személyes szabadságot korlátozó kényszerintézkedés által a panaszos részére okozott joghátrányok. A Testület az arányosság megítélésékor – anélkül, hogy a rendőrség mint nyomozó hatóság eljárását bírálta volna – egyebek mellett értékelte azt a tényt, hogy a bűncselekmény elkövetése és az előállítás foganatosítása között 10 nap telt el. Meggyőződése szerint az eltelt időtartamra, és arra való tekintettel, hogy a panaszosnak tudomása volt az ellene megtett feljelentésről, az összebeszélés megakadályozása nem volt olyan indok, amely az előállítás arányos voltát igazolhatta volna. Mivel a gyanúsítottaknak a rendőrség által megelőzni kívánt összebeszélésre tíz napjuk állt rendelkezésre, a Testület vélekedése szerint a megfelelő eljárás a Be. 67. § (2) bekezdése alapján a panaszos idézése lett volna. A megismert összes körülményre tekintettel a Testület a panaszos előállítását aránytalannak, a panaszos személyes szabadságát súlyosan sértőnek ítélte meg. Tekintettel arra, hogy a panaszost többek szeme láttára, saját oktatási intézményéből állították elő, a Testület megállapította, hogy az előállítás egyúttal a panaszos emberi méltósághoz való jogának sérelmét is megvalósította. A Testület ezen megállapításánál azt is figyelembe vette, hogy a szóban forgó településen a lakosság lélekszámánál fogva egy ilyen esemény rövid idő alatt és viszonylag széles körben elterjed, amely az emberi méltóság fokozott sérelmével jár.

Noha a Testület gyakorlata szerint az előállítás jogszerűtlensége minden további, az előállításból következő intézkedést jogszerűtlenné tesz, a Testület mégis indokoltnak tartotta az előállítás időtartamával, a kiállított igazolás helyességével, a bilincseléssel, valamint a hozzátartozó értesítésével kapcsolatos értékelést elvégezni figyelemmel arra, hogy ezen körülményeket a panaszos kifejezetten sérelmezte.

A panaszos törvényes képviselője panasz-kiegészítésében beszámolt róla, hogy a személyi szabadság korlátozásáról kiállított igazoláson rosszul szerepel a személyi szabadság korlátozásának vége, azonban ezt ő is csak később vette észre. A panaszos törvényes képviselőjének elmondása szerint lánya délelőtt 10 órakor érkezett a rendőrségre, onnan pedig délután 3 óra körül távoztak, együtt.

Az igazolás tartalmának vizsgálatakor a Testület az Rtv. 33. § (4) bekezdéséből indult ki, amely szerint az előállítottat szóban vagy írásban az előállítás okáról tájékoztatni kell, és az előállítás időtartamáról részére igazolást kell kiállítani. Tekintettel arra, hogy az alakiságok megtartása garanciális követelmény, amely alól nincs jogszabályban rögzített kivételt biztosító rendelkezés, a Testület a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának sérelmét vonta vizsgálatá alá.

A rendőrség a Testület rendelkezésére bocsátotta a személyes szabadság korlátozásáról az intézkedés napján kiállított igazolást, amely szerint a panaszossal szemben 9 óra 50 perctől 12 óra 50 percig tartott a személyes szabadságot korlátozó intézkedés foganatosítása. A panaszos az igazolást aláírásával látta el, és valamennyi az érintett rendőrkapitányságról beérkezett irat a kiállított igazoláson megjelölttel egyező időpontot jelölt meg a panaszos szabadon bocsátásának időpontjaként. Mivel a panaszos az intézkedés időpontjában aláírásával látta el az igazolást, elfogadta az iratban foglaltakat, ezért a Testület úgy foglalt állást, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga nem szenvedett sérelmet a dokumentum tartalmával összefüggésben.

A Testület a panaszos megbilincselésével összefüggésben, az Rtv. 16. §-ára⁸, 48. §-ára⁹, valamint a Szolgálati Szabályzat 39.¹⁰ és 41. §-ára¹¹ figyelemmel az alábbi megállapításokat tette.

A Testület rendelkezésére bocsátott, az előállítás végrehajtásáról, illetve kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentés szerint, a panaszossal szemben 9 óra 50

⁸ A kényszerítő eszközök alkalmazásának általános szabályait az Rtv. 16. §-a rendezi, eszerint a rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

⁹ Az Rtv. 48. §-a alapján a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy a) önkárosításának megakadályozására, b) támadásának megakadályozására, c) szökésének megakadályozására, d) ellenszegülésének megtörésére.

¹⁰ A Rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-ában foglalt rendelkezések szerint az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan.

perctől 10 óra 10 percig alkalmaztak bilincset, az Rtv. 48. § c) pontja alapján, szökés megakadályozása érdekében. A kapitányságvezető beszámolója szerint a terheltekkel azt közölték, hogy bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt állítják elő őket a rendőrkapitányságra, és velük szemben kényszerítő eszközként bilincset fognak alkalmazni. A kényszerítő eszköz alkalmazása a kezek előre bilincselésével történt.

Az iratanyagot áttekintve a Testület az intézkedő rendőrök előadásában nem tudott feltárni olyan elemet, ami a konkrét esetben a szökés veszélyét, vagy bármely egyéb bilincselési ok alkalmazását megalapozta volna. A jelentésekben a rendőrök nem számolnak be sem szökésről vagy arra utaló magatartásról, sem támadásról, és olyan aktív ellenszegülésről sem, ami legitim okot adott volna a bilincs használatára. A kapitányságvezető levelének megfogalmazása, miszerint a terheltekkel az intézkedés indokának megjelölésével egy időben közölték, hogy velük szemben kényszerítő eszközként bilincset fognak alkalmazni, a Testület vélekedése szerint arra engedett következtetni, hogy a bilincs alkalmazására egyfajta automatizmusként, az előállítás mintegy természetes velejárójaként került sor.

A Testület meglátása szerint a megtekintett videofelvétel a rendőrségi dokumentumok által valószínűsített szökés veszélyét egyáltalán nem támasztja alá. A felvételen egyértelműen látszik, hogy a panaszoszt több rendőr állja körül – a panaszos életkorára és nemére tekintettel a rendőri túlerő mértéke különösen valószínűtlenné teszi, hogy a panaszos szökésétől alappal lehetett volna tartani. A felvételen látható, hogy a panaszos és a rendőrök beszélgetnek, majd a panaszos önként nyújtja kezeit a rendőrök felé. A felvételen semmiféle ellenállás nem figyelhető meg, valamennyi személy mozgása kifejezetten nyugodt.

Korábbi esetjogának tükrében a Testület állásfoglalásában szükségesnek látta felhívni a rendőrség figyelmét arra a tényre, hogy amennyiben fenn is állt volna a szökés vagy a támadás veszélye, bilincs csak akkor lett volna alkalmazható – figyelemmel az Rtv. 15. §-ában és a 16. § (1) bekezdésben foglalt arányosság követelmé-

---

¹¹ „Bilincs alkalmazása, az Rtv. 48. §-ában meghatározott esetekben különösen azzal szemben indokolt

a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető,

b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja,

c) akinek az elfogására bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg,

d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg,

e) aki önkárocsító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget,

f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy

g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.”

nyére, illetve a Szolgálati Szabályzat 39. §-ában előírt fokozatosság elvére – ha a testi kényszer alkalmazása nem vezetett volna eredményre, vagy már eleve kilátástalan lett volna annak sikere. Ilyen körülményről ugyanakkor az iratok nem tesznek említést, sőt, arról számolnak be, hogy „egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása nem volt szükséges”. A fentiek alapján kialakított álláspontja fényében a Testület megállapította, hogy a bilincselés alkalmazására jogalap nélkül került sor, és kimondta, hogy mindez a panaszos emberi méltóságához való jogának súlyos fokú sérelmét okozta.

A bilincselés jogalapján túlmenően a Testületnek a kényszerítő eszköz alkalmazásának motivációit is vizsgálnia kellett, mivel a panaszbeadvány kifejezetten utalt rá, hogy a panaszos megbilincselése sértette az Rtv. 13. § (2) bekezdésében rögzített részrehajlásmentes intézkedés kötelezettségét. A beadványban kifejtettek szerint a rendőrök viselkedése, és a feljelentés alkalmával a rendőrök részéről elhangzott kijelentések arra engedtek következtetni, hogy a panaszossal és társaival szemben vélt roma származásuk miatt történt a jogellenes bilincselés.

A részrehajlásmentes intézkedés követelményét az Rtv. 13. § (2) bekezdése biztosítja.¹² A rendőri fellépés ezen követelmény értelmében az érintettel szemben nem lehet hátrányosabb (vagy előnyösebb) pusztán azért, mert személye – akár a személyes körülményei, akár valamely társadalmi csoporthoz tartozása miatt – a rendőr számára ellenszenves (vagy rokonszenves). A rendőrt megillető törvényes jogosítványok esetleges részrehajló alkalmazását a Testületnek a fenti rendelkezésen kívül azért is vizsgálnia kell, mert az Rtv. 92. §-a szerint a Testület az alapjogsérelem megállapításáról dönt, ebbe a körbe pedig az Alaptörvény¹³ XV. cikk (2) bekezdésében rögzített, hátrányos megkülönböztetést tilalmazó rendelkezés is beletartozik, vagyis az a követelmény, hogy a rendőrség jogtalan megkülönböztetés nélkül éljen a rendelkezésére álló jogszabályi felhatalmazásokkal. A Testület vizsgálatakor iménti megállapításait tekintette kiindulási pontnak. Mivel a Testülethez beérkezett rendőrségi iratok szerint az intézkedést foganatosító járőrök az intézkedés alá vont személyek származását nem ismerték, illetve a dokumentumok a bilincselés indokaként egyértelműen az Rtv. 48. § c) pontját jelölték meg, a Testület ellentmondást érzékelt a panaszos és a rendőrkapitányság előadása között. Tekintettel arra, hogy olyan bizonyíték, amely ezen ellentmondás megnyugtató tisztázására alkalmas lett volna, nem állt a Testület rendelkezésére, úgy foglalt állást, hogy a részrehajlás Rtv. 13. §-ában foglalt tilalmának megsértése, és ezáltal a panaszos tisztességes eljárás-hoz való jogának sérelme, illetve az egyenlő bánásmód követelményének megsértése nem megállapítható.

¹² Ennek alapján „a rendőr köteles a törvény rendelkezésének megfelelően, részrehajlás nélkül intézkedni”.

¹³ Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény).

A panaszos beadványában megemlítette, hogy az intézkedést foganatosító rendőrök rángatták, miközben kivitték az épületből. A kényszerítő eszközök alkalmazása során korábban már kifejtettekre utalva, a Testület vizsgálatát az esetlegesen alkalmazott testi kényszer kapcsán szintén az Rtv. már idézett 16. §-ának (1) bekezdésére alapozta, illetve segítségül hívta az Rtv. 47. §-ának testi kényszerre felhatalmazó rendelkezését¹⁴.

A panaszos elmondásának ellentmondva, a rendőrségi iratokból egyöntetűen az tűnt ki, hogy a bilincs alkalmazásán túlmenően egyéb kényszerítő eszköz alkalmazása nem volt szükséges, tehát a rendőrök nem alkalmaztak testi kényszert a panaszossal szemben. A tényállás megállapításában a Testület segítségére volt az iskola aulájában rögzített videofelvétel, amelyen nem volt látható, hogy az intézkedést foganatosító rendőrök a panaszost rángatták volna. A panaszos ezen sérelmét illetően a rendőrségi beszámolók a panaszbeadvány tartalmával teljes ellentmondásban álltak. A Testület rendelkezésére bocsátott videofelvétel a panaszos állítását nem támasztotta alá, ugyanakkor, mivel a kamera kizárólag az iskola aulájában történeteket rögzítette, a Testület arra a következtetésre jutott, hogy csak a kamera látóterén belül volt teljes bizonyossággal kizárható, hogy az intézkedést foganatosító rendőrök a panaszost rángatták volna – azon kívül már nem. A fentiek alapján a panaszos emberi méltósághoz való jogából levezetett testi integritáshoz való jogának sérelmét a Testület egyéb, az ellentmondás feloldására alkalmas bizonyíték hiányában nem tudta megállapítani.

A korábbiakban vizsgált sérelmeken kívül, a panaszbeadvány arról is beszámolt, hogy a panaszos és társai szüleinek a rendőrök nem küldtek semmiféle értesítést vagy idézést arról, hogy gyermekeiket kihallgatásra viszik. A beadványban kifejtettek szerint az érintett szülők a gyermekek előállításáról úgy szereztek tudomást, hogy néhány gyermek elfutott az iskolából szólni nekik a történetekről.

A hozzátartozó értesítésének lehetőségét az Rtv. 18. §-ának (1) bekezdése¹⁵ biztosítja. Ezen törvényhely kötelezően előírja, hogy a fiatalkorú fogvatartott törvényes képviselőjét vagy gondnokát haladéktalanul értesíteni kell. A panaszbeadványban sérelmezettekkel szemben a rendőrségi iratokból egyértelműen az tűnt ki, hogy az intézkedés tényéről az előállítandó személyek (köztük a panaszos) törvényes kép-

¹⁴ Az Rtv. 47. §-ának felhatalmazása alapján a rendőr – intézkedése során – az ellenszegülés megőrsére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat.

¹⁵ Az Rtv. 18. § (1) bekezdése a következőket mondja ki: „A fogvatartott részére biztosítani kell azt a lehetőséget, hogy egy hozzátartozóját vagy más személyt értesítsen, feltéve, hogy ez nem veszélyezteti az intézkedés célját. Ha a fogvatartott nincs abban a helyzetben, hogy e jogával élhessen, az értesítési kötelezettség a rendőrséget terheli. Ha a fogvatartott fiatalkorú vagy gondnokság alá helyezett, haladéktalanul értesíteni kell törvényes képviselőjét vagy gondnokát.”

viselőit egy r. törzszakosztályos értesítette, illetve ezt követően szolgálati gépkocsival képviselői jogok gyakorlása érdekében a rendőrkapitányság épületébe beszállította őket. A Testületben az a meggyőződés alakult ki, hogy a rendőrségi iratokban foglalt állításokat messzesemenően alátámasztotta az a rendőrkapitányságon kiállított igazolás, melyet a panaszos aláírásával látott el. Az igazolás tartalmazta a törvényes képviselő nevét, lakcímét, valamint telefonos elérhetőségét is, valamint az arra való utalást, hogy a panaszos hozzátartozójának kiértesítése járőr segítségével 10 óra 20 perckor megtörtént. A fentiek alapján a Testület megállapította, hogy a panaszos törvényes képviselőjének értesítése megtörtént, tehát a panaszos tisztességes eljáráshoz való joga nem szenvedett sérelmet.

III.

Tekintettel arra, hogy a Testület a panaszos előállításának aránytalansága, valamint a bilincs jogalap nélküli alkalmazása miatt súlyos alapjogsérelmet állapított meg az ügyben, az Rtv. vonatkozó rendelkezései szerint¹⁶ megküldte állásfoglalását az országos rendőrfőkapitánynak.

Az országos rendőrfőkapitány a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény rendelkezései és az Rtv. 93/A (7) bekezdése alapján lefolytatott eljárása során 2012. augusztus 21-én a panaszról határozatban döntött, melyben a bilincs alkalmazása tekintetében a panasznak helyt adott, minden egyéb tekintetben azonban elutasította azt.

Határozatában az országos rendőrfőkapitány elfogadta a rendőrkapitányság azon érvelését, miszerint a tettektársak egymás közötti összebeszélésének, valamint a tanúk befolyásolásának veszélye miatt döntött a rendőrkapitányság parancsnoka az előállítás mellett. A határozat indokolása szerint az a körülmény, hogy az előállított személyek tudtak-e a feljelentésről, a döntés meghozatalában nem játszott szerepet, hiszen ha a gyanúsítottak tudtak is a feljelentés tényéről, azt nem tudhatták, pontosan milyen történeti tényállás miatt és kik ellen folyik az eljárás, illetve, hogy a kihallgatáson pontosan milyen kérdésekre kell majd választ adniuk. Az országos rendőrfőkapitány úgy véli, hogy az első kihallgatáson a gyanúsítottak lényegesen pontosabb információk birtokába kerülnek, így csoportos elkövetés esetén mindenképpen célszerűbb a kihallgatásokat egyidejűleg lefolytatni. Az indokolás szerint

¹⁶ Az Rtv. 93/A §-ának (6) bekezdése szerint „a Testület a panaszt kilencven nap alatt vizsgálja meg. A Testület az állásfoglalását külső befolyástól mentesen alakítja ki. A Testület az állásfoglalását megküldi az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók számára.”

az előállítás helyéül azért a panaszosok iskoláját választották ki, mert csak így volt biztosítható, hogy egyidejűleg a panaszos és társai is megtalálhatók legyenek.

A határozat érveivel kapcsolatban a cikk írója szükségesnek látja megjegyezni, hogy a bűncselekmény feltételezett elkövetőinek párhuzamos kihallgatása nem kizárólag előállításuk útján lett volna biztosítható. Az országos rendőrfőkapitány szerint az előállítást lényegében az indokolta, hogy a gyanúsítottakat a rendőrök ezáltal egy időben hallgathatták ki – ugyanakkor amennyiben a panaszost és társait a rendőrkapitányság azonos időpontra idézi kihallgatásra, semmilyen körülmény nem képezte volna gátját a kihallgatások párhuzamos lefolytatásának. Akár előállítás, akár idézés útján érkeznek kihallgatásra a gyanúsítottak, csak a kihallgatás során szerezhetnek tudomást a történeti tényállás részleteiről, valamint a kihallgatást végző pontos kérdéseiről, így az indokolás ezen érve sem támasztja alá az előállítás feltétlen szükségességét. Az országos rendőrfőkapitány álláspontja szerint csak az iskolából való előállítás biztosíthatta, hogy a panaszos és társai mindannyian megtalálhatóak legyenek – nehezen látható be azonban, miért volt jelentősége, hogy a gyanúsítottak az iskolában legyenek egyszerre megtalálhatók, ha azonos időpontra való idézésükkor mindannyian kötelesek lettek volna a rendőrkapitányságon megjelenni.

Az országos rendőrfőkapitány a Testület megállapításaival a fentiekben kifejtetteken túlmenően egyetértett. Az állásfoglalás azon pontjai tekintetében, ahol a Testület egyéb rendelkezésre álló bizonyíték hiányában úgy foglalt állást, hogy az alapjogsértés nem megállapítható, az országos rendőrfőkapitány a panasz elutasításáról döntött.

Az ügygel az alapvető jogok biztosa is foglalkozott, AJB-2860/2012. ügyszámon közzétett jelentésében foglalt álláspontját a Testület állásfoglalásában kifejtettekre figyelemmel alakította ki.